

I o ljubavi je reč

O životu i stvarnosti: Marija Jovanović

Samo što je objavljen, novi roman Marije Jovanović pod naslovom „Kao da se ništa nije dogodilo” dospeo je na spisak deset najčitanijih knjiga u prošlom mesecu, da bi se sada, u februaru, već izborio za prvo mesto! Istovremeno, prvi roman ove naše savremene književnice, „Spletkarenje sa sopstvenom dušom” (2000), već četiri je godine bestseler, potvrđujući reči „Politikinog” književnog kritičara Nenada Šaponje da ne najavljuje već označava pojavu pisca od formata.

Pri tom, oba dela Marije Jovanović daleko su od moćnih marketinških predstavljanja, i kao samostalna izdanja autorke, sama se probijaju do čitalaca. Da su u tome uspešna, potvrđuju top-liste najtraženijih knjiga...

Da li ste poželeli da imate izdavača ili Vam je u „sopstvenoj koži” pisca i izdavača najbolje? Jeste li uvek spremni na rizike koje izdavaštvo nosi?

- Prvi roman objavila sam kao autorsko izdanje, jer sam se snbivala da ga ponudim bilo kom izdavaču, duboko uverena da će ga, možda, pročitati moji prijatelji, a da će ostatak vrlo skromnog tiraža od 500 primeraka, ostati da čami negde u podrumu. Pošto se to, na moje veliko iznenađenje i sreću, nije desilo, odlučila sam da i drugu knjigu objavim na isti način. S obzirom na to da ja nisam izdavač, već finansiram štampu samo svojih romana, nisam izložena naročitim rizicima.

Tajanstveno „kako”

Vaša prva knjiga nosi pečat vrlo ličnog, pretočenog u roman. Kako pisci održavaju distancu od života i koliko života može da uđe u knjigu, a da to ne bude indiskretno?

- Distance od života nema, niti je može biti. Pisac stvara iz sebe, dakle „iz života”, i ma kojom temom se bavio, njegovo stvaralaštvo nužno nosi pečat ličnog. Kako Danilo Kiš u „Času anatomije” veli, konfuzija, međutim, nastaje kod čitalaca koji žele da znaju da li je ono o

čemu se u romanu govori, baš „sve tako bilo” i koliko je pisac menjao „stvarne događaje”, dok samo retki znaju da „sve to” i ne postoji; da se ono što je u delu „opisano” nalazi samo i isključivo u delu samom. Jer, događaji i likovi iz piščevog života i okruženja, njegovi stavovi, dileme i uverenja, istorijske i društvene činjenice i okolnosti, neizmerno bogata književna osnova na kojoj on kao stvaralac niče, sve ono što čini korpus njegovog neposrednog ili posrednog iskustva, znanja i uvida, sve, dakle, lično, pa čak i autobiografsko, predstavlja samo sirovu građu, početnu materiju koju on transponuje u književni prosede. U tom smislu je pisac, kako to Kiš kaže, nalik alhemičaru koji pokušava da, primenom raznih metoda i mešanjem svakovrsnih elementa, dobije zlato. Budući da su sve priče odavno ispričane, ono što određuje vrednost književnog dela i veličinu nečijeg talenta sastoji se u načinu na koji se priča kazuje; u onom tajanstvenom „kako” po kome se pisci razlikuju.

Ako je jedan roman dosegao umetničku vrednost po kojoj ga možemo svrstati u literaturu, a ne u šund, onda je irelevantno koliko je „stvarnog života” preneto i pretočeno u njega. To što su se, na primer, članovi porodice Tomasa Mana našli smrtno uvređenim, jer su se navodno prepoznali u junacima iz „Budenbrokova”, može da nas zabavi i nasmeje, ali samo kao vanknjiževni fakat ili anegdota, koja ni za jotu ne doprinosi, niti oduzima od vrednosti romana. Roman je delo-po-sebi, samostalan entitet, sa svojom unutrašnjom istinom i konzistentnošću.

Opredelili ste se za ljubavne priče i u prvom i u drugom romanu. Iako su sa tužnim krajem, one osvajaju čitaoce. U čemu je fenomen Marije Jovanović?

- Sebe ne vidim, niti doživljavam kao nekakav fenomen. Čak i kad bi tako šta postojalo, svakako se ne bih osetila pozvanom da ga ja objašnjavam, jer smatram krajnje neukusnim da čovek o samom sebi govori, posebno ukoliko pitanje, kao ovo Vaše, na određeni način može da polaska.

Niko nije bez greha

Da li ste se svesno opredelili za određeno, crno-belo, slikanje likova u romanima. Je li baš tako u stvarnosti - izdaja pripada lošim ljudima, dobri ostaju visoko moralni do kraja?

- Uprošćena, manihejska podela na crno i belo, na apsolutno dobro i apsolutno zlo, bilo da je reč o životu ili literaturi, neodrživa je i meni strana.

Kada je reč o izdaji, tom arhetipskom motivu, obrađenom u mnogim mitovima, kao i u Bibliji, knjizi u kojoj su sadržane sve ikada napisane knjige, setimo se da je sv. Petar tri puta izdao Hrista u noći Isusovog najvećeg iskušenja. Opet, on je apostol kome je Hristos rekao da je kamen na kome će podići svoju crkvu. Smisao tog događaja i Hristovog oproštaja je veoma dubok i stoji kao opomena svima nama; kao stalno podsećanje da niko nije bez greha.

Ne treba posebno naglašavati da izdaja kao fenomen ima bezbroj formi ispoljavanja. U zavisnosti od senzibiliteta i rafiniranosti nečijeg duha varira i poimanje tog čina. Sem brutalne, ogoljene izdaje, koju nesumnjivo možemo tako nazvati, postoje i njeni veoma suptilni oblici koji trajno unište najtananije žice u duši onoga ko je na takav način izneveren.

Pomalo sam zatečena vašom tezom da u mojim knjigama dobri ostaju visokomoralni do kraja. Meni se ne čini da je tako. Jer, u oba romana glavni junaci, postavljeni kao, uslovno rečeno, pozitivne ličnosti, upravo su oni koji izdaju svoje bližnje i sebe. Po mome mišljenju, to je nedvosmisleno iskazano. Ali, recepcija dela, naravno, ne zavisi od mojih namera, već od stepena umeća ili snage talenta da iste dopru do čitalaca.

U oba romana, unutrašnja stanja junaka korespondiraju sa društvenim zbivanjima poslednje decenije 20. veka. Je li to ista bura, samo na makro i mikro-planu?

- Stari Grci su smatrali da je čovek mikro kosmos u kome se sadrže svi elementi makro-kosmosa; samim tim, i društvenih zbivanja. U mojim junacima su se, svakako, prelomili i burni, nadasve tragični događaji devedesetih godina u našoj zemlji koji su umnogome odredili i njihove sudbine.

Da li će i Vaša nova knjiga biti ljubavnog žanra?

- U oba romana, posebno u drugom, ljubavni odnosi su samo potka na kojoj se razvijaju drugi, po meni mnogo bitniji, tokovi fabule. Bilo bi mi iskreno žao ukoliko bi čitaoci „prepoznali“, ili se vezali samo za taj sloj priče.

S druge strane, ljubav, u svakom od značenja tog pojma, predstavlja so naših života bez koje bi sve bilo bljutavo i besmisleno. Dakle, odgovor na Vaše pitanje je - da. Pored ostalog, u romanu koji nameravam da pišem, biće reči i o ljubavi.

Andželka Cvijić